

letsnut

Colofon

ISBN: 978 94 6365 243 8

1e druk 2020

© 2020 Wim Meyles

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Omslag ontwerp: Wim Meyles

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

ietsnut

Geen baan bij bank, bedrijf of lab,
in politiek of wetenschap.
Voor mij papier en dichterspen.
Ik hoop dat ik een ietsnut ben.

Wim Meyles

Inhoudsopgave

Over de versvormen in deze bundel	7
1. Gedichten in jamben	13
Sonnetten	13
Sonnettines	29
Snelsonnetten	31
Kwatrijnen	50
Meervoudige kwatrijnen	63
Trijntje Fops	74
Refreindichten	80
Triolet	80
Rondelet	85
Minder bekende versvormen	88
À propos	88
Op- en afstapje	90
Luchtfiets	91
Rubliw	92
Nieuwe versvorm	93
Triotrits	93
Diverzen	102
2. Gedichten in dactyli en amfibrachten	122
Ollekebollekes	122
Kwatrijnen	127
Meervoudige kwatrijnen	129
Tripel	132
Triotrits	133
Diverzen	135
3. Gedichten in trocheeën	145
Spicht	145

Bijlage 1: Coronagedichten	147
Bijlage 2: Minicursus 1: Zelf plezierdichten	155
Bijlage 3: Minicursus 2: Spelen met taal	187

Over de versvormen in deze bundel

Deze korte inleiding is niet bedoeld om een systematisch en volledig overzicht te geven van alle mogelijke versvormen waarvan plezierdichters zich bedienen. Dit zou alleen een herhaling zijn van wat eerdere auteurs al diepgaand en deskundig hebben besproken. Geïnteresseerde lezers verwijs ik graag naar *Versvormen* van Drs. P en naar <https://sites.google.com/site/versvormen/>.

Wat deze inleiding wel biedt, is een korte toelichting bij de versvormen die ik in deze bundel heb gebruikt, en tevens enige theoretische ondersteuning bij de minicursus ‘Zelf plezierdichten’, achterin dit boek.

1. Gedichten in jamben

(**Jambe**: steeds een onbeklemtoonde lettergreep gevolgd door een beklemtoonde lettergreep, zoals in vandaag, terwijl, omhoog, enz.)

Sonnet

Een **sonnet** is een rijmend jambisch gedicht van veertien regels (met vijf versvoeten per regel), waarin vele verschillende rijmvormen gehanteerd kunnen worden. Kenmerkend is verder de

inhoudelijke *wending*, meestal na regel acht of twaalf.

Sonnetine

Een verkorte vorm van het sonnet, bestaande uit tien regels.

Snelsonnet/sonnettette

Een nog meer verkorte vorm van het sonnet, bestaande uit zes regels: een kwatrijn (strofe van vier regels) en een distichon (twee afsluitende regels met een clou). Populair geworden door met name Driek van Wissen. Rijmschema: abba cc.

Kwatrijn

Simpelweg een gedicht van vier regels (waarvoor overigens elk willekeurig metrum gebruikt kan worden).

Trijntje Fop

Populair zesregelig dierenvers met vier jamberen per regel en aabbcc als rijmschema. Bedacht en uitvoerig in praktijk gebracht door Kees Stip ('Trijntje Fop' was een van zijn pseudoniemen).

Refreindichten: triolet en rondelet

In een refreindicht worden één of twee regels herhaald.

Triolet

Refreindicht waarin regels 1, 4 en 7 gelijk zijn. Hetzelfde geldt voor de regels 2 en 8.

Rijmschema: ABaAabAB (de hoofdletters staan voor de te herhalen regels).

De aardigheid van het triolet is dat regel 7 (en soms ook regel 4) een herhaling biedt in een andere betekenis. Het triolet mag ook in een ander metrum geschreven worden.

Rondelet: Refreindicht van 7 regels, waarin de regels 1, 3 en 7 gelijk zijn en vier lettergrepen tellen. De overige regels tellen acht lettergrepen.

Rijmschema: AbAabbA.

À propos

Vijf regels met vijf jamben en een losse slotregel met drie jamben. De ik-figuur vertelt iets over zichzelf, dwaalt af en herpakt zich in de slotregel.

Rijmschema: abba c. Bedacht door Bas Boekelo.

Op- en afstapje

Twee strofen van vijf regels, met als rijmschema abcde edcba. In het 'opstapje' bevatten de rijmklanken de klinkers a-e-i-o-u (in deze volgorde), in het 'afstapje' is de volgorde omgekeerd. Bedacht door Jaap Bakker.

Luchtfiets

In deze versvorm worden onscheidbare werkwoorden opzettelijk foutief scheidbaar gebruikt ('hij fantte lanter' i.p.v. 'hij lanterfantte').

Bedacht door Frits Criens.

Rubliw

Een uit Engeland afkomstige versvorm van negen jambische regels. Regels 1 en 9 hebben twee lettergrepen, regels 2 en 8 vier, regels 3 en 7 zes, regels 4 en 6 acht, en regel 5 heeft er tien. Alle regels dienen op elkaar te rijmen. Als een rubliw gecentreerd wordt getypt, ontstaat een ruitvormig gedicht.

Triotrits

Een gedicht van drie maal drie regels. Metrum naar keuze. Rijmschema: aaa bbb ccc, aab aab aab of abc abc abc. Bedacht door mijzelf.

Diverzen:

Natuurlijk kan er bij het plezierdichten qua vorm naar hartenlust gestoeid worden met versvormen. In 'Diverzen' vindt u allerlei varianten die (nog) geen officiële benaming hebben gekregen.

2. Gedichten in dactylus en amfibrachys

(**Dactylus**: steeds een beklemtoonde lettergreep gevolgd door twee onbeklemtoonde, zoals in ‘kinderen’, ‘hagelslag’, ‘zonderling’, enz.)

(**Amfibrachys**: onbeklemtoond – beklemtoond – onbeklemtoond, zoals in ‘familie’, ‘verstandig’, ‘onbruikbaar’, enz.)

Gedichten in dactylus en amfibrachys komen in de Nederlandse poëzie veel minder vaak voor dan jambische gedichten en kennen dan ook maar weinig veelvuldig gehanteerde versvormen, met uitzondering van het ollekebolleke.

Ollekebolleke

Afkomstig uit het Engelse taalgebied (‘Higgledy Piggledy’). In Nederland populair geworden dankzij Drs. P. Het ollekebolleke bestaat uit twee strofen van elk vier regels, met in elke regel twee dactyli, behalve in regel 4 en 8 (hierin ontbreken de laatste twee onbeklemtoonde lettergrepen). Gebonden aan een aantal strakke voorschriften m.b.t. metrum, rijm en interpunctie. Regel 6 moet bestaan uit één woord van zes lettergrepen, met de hoofdklemtoon op de vierde lettergreep.

Tripel

De tripel bestaat uit drie kwatrijnen. Metrum: bij voorkeur amfibrachys. Gekruist rijm: abab,

cdcd, enz. Elk kwatrijn moet op hetzelfde woord eindigen (maar in drie verschillende betekenissen). De drie hoofdelementen van regel 1 van het eerste kwatrijn (bijv. ‘man’, ‘vrouw’, ‘kind’) komen in een andere volgorde terug in regel 5 en regel 9. Bedacht door Bas Boekelo.

3. Gedichten in trocheeën

(**Trochee**: steeds een beklemtoonde lettergreep gevolgd door een onbeklemtoonde lettergreep, zoals in morgen, zomer, regen, enz.)

De trochee komt veel minder vaak voor dan de jambe. Daarom in deze bundel slechts beperkte aandacht voor deze versvorm.

Spicht

Bestaat uit tweemaal vier regels met trocheeën, plus een extra (beklemtoonde) lettergreep aan het eind van regel 8. Regel 4 en regel 8 rijmen op elkaar. Regel 6 bestaat uit een vierlettergrepig woord. De vorm is bedacht door Drs. P.

1. Gedichten in jamber

Sonnetten

Lekkernijdig

De jodenkoek verhuisde naar de hel:
fatsoen gebood dit baksel te verdoemen:
't was smakeloos hem naar een volk te noemen,
maar fout of niet, ik at ze lekker wél.

De moorkop raakte uit de gratie, shit!
Zo'n zoete zaligheid was een traktatie,
maar werd symbool voor rasdiscriminatie,
die bruine bolster met dat blanke wit.

Het dieptepunt was wel de negerzoen:
verdwenen na taalkundig zwarte pieten;
om hém ging ik bij oma op visite.
Dat wilde ik daarna niet langer doen.

Mijn wraak was zoet, ijskoud nam ik revanche:
ik eet al jaren nooit meer een dame blanche.

Après-ski

Mijn zucht naar avontuur is wel gestild.
Een oude, ooit sportieve man uit Roden
had mij zijn ski's voordelig aangeboden,
maar nu mag u ze hebben als u wilt.

De schoenen waren veel en veel te ruim.
Ik dacht: dat los ik op met vijf paar sokken.
Dat was niet slim; nu zit ik met de brokken
en typ ik dit met een kapotte duim.

Wellicht wat te onstuimig afgedaald:
mijn evenwicht was plotseling verdwenen.
Het resultaat was gips aan beide benen.
Mijn latten kunnen gratis opgehaald.

De linker bij mij thuis in Nieuwegein,
de rechter in een Oostenrijks ravijn.

Hooggevoelig

Op beide handen draag ik haar, mijn lief.
Ze is charmant, innemend en aandachtig,
de goedheid zelve, bijna sprookjesachtig,
maar wel aandoenlijk hypersensitief.

Zelf ben ik nogal snel geïrriteerd.
Dan bezig ik een krachtterm als ‘jandorie’,
wat bij haar binnenkomt in elke porie,
waarna ze hevig hyperventileert.

‘Natuurlijk,’ zegt ze, ‘lucht je hart gerust!
Geen mens is onverstoorbaar evenwichtig,
maar kies je terminologie voorzichtig,
gebruik bijvoorbeeld iets wat jij niet lust.’

Bij ergernis om klootzak of tuthola
roep ik voortaan hartgrondig: ‘Gorgonzola!’

Huwelijksperikelen

Ik trouwde voor het eerst in '84.
Op mooie Mona was ik zeer gesteld,
maar zij had mij gekozen om mijn geld.
Ik vond haar prachtig, zij mij slechts
koopkrachtig.

Mijn tweede vrouw verscheen in '86.
Na zeven maanden was ik uitgeteld:
zij bleek te kicken op verbaal geweld.
Wat was dat mens wilskrachtig, allemachtig!

Ik trad weer in de echt in '88.
Zij werd door jan en alleman gebeld.
Ik werd jaloers, dat leidde tot gescheld.
Het maakte ons tweedrachtig, mij neerslachtig.

Heb ik daarna geen dames gebonjourd?
Welja, maar wat rijmt '90 beroerd!

Missie

Ik spreek een aardig mondje Portugees,
wat Tibetaans, Arabisch en Swahili.
Ik red me redelijk in Tsjaad en Chili,
en babbel met Chinees en Vietnamees.

Nu werk ik weer aan mijn Beneden-Nijls.
Ik geef het toe: ik ben geen talenwonder,
maar voor mijn doel kan ik beslist niet zonder:
ik werk als eenmanslegertje-des-Heils.

Vol vuur breng ik de wereld mijn verhaal,
ik kom het liefdesevangelie brengen,
al moet ik mijn betoog een beetje mengen
met koeterpools of wat Neandertaal.

Mijn volgende bestemming is Litouwen.
Ook daar zijn huwelijksbeluste vrouwen.

Stuntelaar

Mijn klussen leiden zelden tot succes.
Ze gaan gepaard met schade en met schande,
ik heb niet minder dan twee linkerhanden
en elk beslismoment weer keuzestress.

Gelukkig stimuleert mijn lief mij graag.
Ze zei: 'Kom eindelijk in actie, slome,
probeer maar eens een mezenonderkomen.
Kom, pak een hamer, spijkers en een zaag.'

Zo'n vrouw verdient mijn welgemeende dank:
ze heeft de maten voor me uitgerekend,
het hele vogelhuis op schaal getekend
en sprak vervolgens: 'Nu haal jij een plank.'

Dat was dan weer gecompliceerd voor mij.
Wat moest ik: Gamma, Praxis of Karwei?

Groepsreis

Graag zie ik de natuur in volle pracht:
een groepsvakantie naar de Dardanellen!
Het bleek een trip met twintig vrijgezellen,
uitsluitend van het vrouwelijk geslacht.

Ze claimden mijn gezelschap dag en nacht,
onthulden wat een vrouw zoal kan kwellen,
van spermacellen tot aan kliergezwellen,
nuances die ik nimmer had verwacht.

Genoten heb ik minder dan gedacht.
Maar was het chic een vrouw teleur te stellen?
Een man die fietst, kan ook niet iemand bellen.
Twee dingen tegelijk? Nog nooit volbracht.

Ik heb die reis van Aaf tot Zerafien
bijzonder veel gehoord, maar niets gezien.

Inside the box

Soms heb ik een gevoel van euforie.
Dat krijg ik door mezelf te vergelijken
met arme sloebers, niet met stinkend rijken:
dat leidt alleen tot norse jaloezie.

Het is een keus, ik doe het doelbewust.
Mijn vrienden blijven hun geluk verguizen:
vergapen zich aan luxueuze huizen.
Ik doe niet aan illusies, ik berust.

Het vraagt geduld en wilskracht bovendien.
Ik train mijn geest om aan mijn onderkomen
te denken als het huisje van mijn dromen.
Wat zou ik graag de schoonheid ervan zien!

Maar bij dit weer voel ik me machteloos:
het tocht en lekt in mijn kartonnen doos.